

tes. Et quidem ratio sic : Si alii in utero matris fuerunt sanctificati, multo magis tu, mater Domini. Sed Jeremias et Joannes, alter sanctificatus (*Jerem.* 1, 5), alter Spiritu sancto repletus in utero matris leguntur (*Luc.* 1, 64). Ergo et tu, Maria genitrix Dei, quæ sola totam Spiritus sancti gratiam possedisti, quam alii habuere per partes. Te enim angelus Gabriel pronuntiavit gratia plenam (*ibid.*, 28). Tuum odorem longe ante in filio patriarcha Isaac trahebat dicens : *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni* (*Gen.* xxvii, 21). Tu es ager plenus, plena virtutum, plena gratiarum. Tu protulisti frumentum electorum, quod est etiam Angelorum cibus. Te benedixit Dominus. Te, inquam, benedixit Dominus, ut per te benedictam vita veniret, sicut mors per Evam processerat maledicta. De te secretorum cœlestium conscius Salomon dicit : *Quæ est ista quæ progreditur sicut aurora consurgens, pulchra ut luna electat ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?* (*Cantic.* vi, 9.) Aurora semper noctem sequitur, nox precedit auroram. Quid autem est nox frigida et obscura, nisi originale peccatum, frigidum concupiscentia, obscurum ignorantia? Tu ergo processisti ut aurora lucida et rubicunda, quia superatis originalibus peccatis in utero matris, nata es lucida cognitione veritatis, et rubicunda amore virtutis. Inde est quod nativitatem tuam sanctam sancta Ecclesia festivis celebrationibus honorat, quod alias non faceret. Denique nullus præter te, nisi Domini Filii tui, et Joannis Baptistæ (qui utique sancti nati sunt) colit nativitatem.

4. Cum igitur tam clare auctoritates divinæ tuam ab utero testentur innocentiam, quis ultra dubitet sanctam et immaculatam huic mundo progenitam? Tu es proinde turris Libani cum propugnaculis ædificata. Ab ineunte quippe ætate dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem. Quare delectatio justitiæ, odiumque iniquitatis, cum quibus crevistis, tua fuere propugnacula. His quippe visis, hostibus certe suspecta fuisti. Non enim parum formidabant, ne forte tu esses (quæ et eras) per quam expugnandi erant et damnandi : propter quod et terribilis fuisti eis ut castrorum acies ordinata. Nihil vero omnino proficit inimicus in te, eo quod mille clypei pependerit ex te, omnis armatura fortium. Denarius solidus millenarius est : siquidem denarius quadratus centenarium perficit. Porro decem sunt præcepta Legis. Primum est : *Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies* (*Deut.* vi, 13). In hoc solius Dei præcipitur cultus. Nulli quippe alii servitus, quæ græce latria dicitur, debetur. Siquidem quando demonibus exhibetur, idololatria vocatur : quod proximo inhibetur præcepto. *Non assumes nomen Dei tui in vanum.* Ac si diceret : Nulli creaturæ Dei honorem exhibeas, nihil per incantationes aut anguria quæras. Porro speciale obsequium Deo præbetur in observantia sanctorum solemnitatum : unde tertium præceptum contextitur. *Observa diem Sabbati* : quod est, In sacris feriis te exerce, quatenus

per requiem præsentem discas sperare æternam. Ac tria ista ad Deum duntaxat pertinent, quæ de re in una solummodo tabula scripta fuerunt. Cæterum cætera ad conversationem hominis cum 732 proximo spectant, quare et ipsa continebantur in secunda.

5. Et primum quidem ad maxime proximos, id est parentes, pertinet : *Honora, inquit, patrem et matrem.* Honoris nomina non solum subjectionis reverentia, sed etiam subsidii obsequium accipitur. Proinde filii debent honorare parentes, et in houis obediendo, et temporalia, si opus habuerint, subsidia ministrando. *Non occides.* Id maximum malum est quod proximis potest inferri, ac propterea primo omnium debuit prohiberi. Fit autem homicidium multis modis manu, præcepto, consilio, consensu vel neglectu. Si enim moriturum aliquo modo vivificare valeas et negligis, procul dubio ejus mortis reus teneris. Postea dicit : *Non fornicaberis* (*Deut.* v, 11, 12, 16, 18). Fornicatio alia spiritus, alia corporis. Spiritus fornicatio est, deserto Deo, adhærere diabolo. Unde, *Perdes omnes qui fornicantur abs te* (*Psal.* lxxii, 27). Porro corporis fornicatio, est passim cum meretricibus, vel feminis a legitimis viris absolutis, sola libidinis explendæ causa commiseri. Deinde adjungitur : *Furtumque non facies.* In furto comprehenditur rapina, usura, pervasio, quidquid denique cum damno alterius possidetur. Deinceps ait : *Falsum testimonium ne dicas.* Falsum testimonium, alieni patrocinium mendacii proprie dicitur. Verumtamen in hoc loco pro omnibus mendacii partibus verisimile est poni. Denique perjurium, voti solutionem, et generaliter omne mendacium non permittit, qui falsum testimonium nominatim prohibuit. Nonum præceptum est : *Non concupisces proximi tui uxorem.* Ubi nimirum adulterium vetuit, atque abusionem Deo sacratarum. Sponsæ quippe sunt Dei : et utique non minus est Dei sponsam violare quam hominis. Decimum : *Non concupisces rem proximi tui* (*Deut.* v, 19-21). Omnem dolum et circumventionem hoc ultimo vetat præcepto, quibus miseri mortales se invicem decipiunt, bonisque privant terrenis.

6. Hæc decem Legis præcepta suos observatores tanquam clypei muniunt, et a tormentis inferni defendunt quapropter optimi decem clypei sunt. Denarius porro linearis numerus est, solam habens longitudinem, quæ solo duntaxat capitur intellectu. Decem itaque clypeos habet. At si denarius in altum extendatur atque quadretur, centenarium videlicet parit. Eadem quoque ratione si Decalogus post scientiam memoria firmetur, et dilatetur affectu, centum profecto clypei possidentur. Postremo denarius exaltatus atque solidatus millenarium perficit : sic nimirum Decalogum de affectu in bonam producentem operationem, optatos certe mille cepit clypeos possidere. Non est dubium te benedictam intellectu et affectu, et actu, hunc super omnes mortales Decalogum habuisse et observasse : unde prorsus merito mille clypei ex te dicuntur pendere. Et non solum

clypei, sed et omnis armatura fortium. Nihil est enim virtutis quod ex te non resplendeat : et quidquid singuli habuere sancti, tu sola possedisti. Lectulus es Salomonis, de quo in Canticis : *En lectu-*

lum Salomonis septuaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi (*Cantic.* iii, 7, 8).

MEDITATIO IN SALVE REGINA.

Est fragmentum cap. 19 part. iii Stimuli amoris inter Opuscula S. Bonaventuræ. Quidam putant esse Anselmi Lucensis episcopi, qui ante Bernardum natum devixit. Non ergo Bernardus esset auctor clausule hujus antiphonæ, O Clemens, etc., cum ab hoc auctore afferatur.

1. Ad salutandum Virginem primo debeo ejus magnitudinem considerare. Nec enim circa suum Filium amplius potuit elevari, quam ut Mater Dei vocaretur. Admirans ergo magnificentiam Matris nostræ, devote et reverenter dico : « Salve, Regina. » Sub tuo tegmine, Domina, volo de cætero militare : me totaliter dominationi tuæ committo, ut plenarie regas, nihil meæ insipientiæ dimittens de mei regimine. Quidquid enim mihi 733 dimiseris, noveris miseriam destruendum. Sed cum plenus sim miseria a vertice usque ad pedum plantas, et putrefactus; fetorem gravem et horrorem quomodo dignaberis regere, tam nobilis creatura? Quia tu es « Regina misericordiæ, » et qui sunt misericordiæ subditi, nisi miseri? Multum es sollicita de miseris; hos in tuos filios adoptasti, hos regere Domina voluisti: et ideo « Regina misericordiæ » vocaris. Nos ergo miseri tecum de cætero consolemur, tecum amodo, Domina, habitemus, te mentis visceribus amplectamur, quia tu es « vita. » Vita vere, quæ mortem superbiæ humilis vicisti, et nobis vitam gratiæ impetrasti. O certe vita amabilis, vita desiderabilis, vita delectabilis! o vita quæ nutris tuos coelestibus alimentis! Qui enim vult te habere, se affligat, delicias respuat, delicata quæque contemnat : et qui amplius mortificatus fuerit, te amplius possidebit.

2. « Dulcedo. » Vere dulcedo, quæ amaritudinem peccati, impetrando gratiam, expellis, quæ nobis gratiæ dulcorem acquiris, quæ ad suavitatem patriæ coelestis contemplantes introducis. O dulcis Domina cujus sola memoria affectum dulcorat, cujus magnitudinis meditatio mentem elevat cujus pulchritudo oculum interiorem exhilarat, cujus amœnitatis immensitas cor meditantis inebriat! O Domina, quæ rapis corda hominum dulcore, nonne cor meum, Domina, rapuisti? Ubi, quæso, posuisti illud, ut ipsum valeam invenire? O raptrix cordium, quando mihi restitues cor meum? Quare sic corda simplicium rapis? Quare violentiam facis amicis? Nunquid ipsum semper vis tenere? Cum illud postulo, mihi arrides : et statim tua dulcedine consopitus quiesco. Cum in me reversus iterum illud postulo, me complexaris dulcissima, et statim inebrior tui amore : tunc cor meum non discerno a tuo, nec aliud scio petere, nisi tuum. Sed ex quo est cor meum tuo dulcore sic inebriatum, gubernæ illud cum tuo, et in sanguine Agni conserva, et in latere Filii colloca. Tunc assequar quod intendo, et possidebo

quod spero, quia tu es « spes nostra. » Sperent ergo in te qui noverunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti quærentes te, Domina. Certe qui sperant in te, mutabunt fortitudinem : assument pennas, ut aquilæ; volabunt, et non deficient. Quis non sperabit in te, quæ etiam adjuvas desperatos? Non dubito quod si ad te venerimus habebimus quod volumus. In te ergo speret qui desperat : qui deficit, ad te currat.

3. « Salve. » Quis ergo de cætero nos a tui salutatione poterit prohibere ex quo sic es vita, dulcedo et spes nostra? « Salve. » Quis ergo ex quo Regina es nostra, a tua reverentia nos poterit separare vel impedire? Primo es Domina salutanda, ut per te gratia impetretur : secundo, ut per te ad gloriam veniatur. « Ad te. » Ad te vere, quia tu sola Deum genuisti, tu sola interemisti universam hæreticam pravitatem : ad te certe quæ levas nos a facibus peccatorum, quæ nos consolaris in cunabulis vagientes, lactas parvulos esurientes, « Clamamus. » Quare non clamaremus, Domina, qui vulnera sustinemus, plagas sentimus, qui inimicis undique circumdamur? Clamamus angustiati, miseriis infinitis oppressi. Clamamus cordis anxietate, stomachi vacuitate, doloris acerbitate, aut forte erga te amoris immensitate. Quare enim obdormis, Domina? Surge, adjuva nos. Clamamus etiam, ut nostram manifestemus necessitatem, quia clamare necessitas nos compellit : quid nos amplius affligis? Si multum tardaveris, vocem amittam clamando, et ad te amplius vociferare nequibo. Heu mihi! tunc quid faciam, cum nec exaudire me poteris, nec audire? Cito, cito, Domina, subvenias clamanti, ne in manibus deficiam inimici : curre, festina, Domina, et tuum iniquissimum, et infidelissimum servum ad te clamantem parcendo adjuva, et eripe de manu et periculis tui hostis. Si aliud te allicere, Domina, non deberet, nisi quia tuus hostis audet nos tuos servos invadere fraudulenter, deberes ad nos quam citius festinare. Curre, et libera nos, Domina, propter eorum superbiam reprimendam. Curre, ne dicant : Ubi est eorum Domina, de cujus clementia confidebant?

4. Ne mireris, Domina, si clamamus, quia sumus a te nimium elongati. In regione longinqua dissipavimus partem 734 nostram, et ideo « ad te clamamus exsules. » Exsules a patria, exsules a visione divina : et utinam non exsules a gratia, exsules a consolatione materna! O anima, cur non es potius

a corpore separata, quam a tua Domina exsul facta? Heu mihi! cur sum in tam longum exsilium relegatus! O Domina, dum hic sumus, exsules constituas nos, ne hic tanquam in patria confidentes, te et tuum Filium quærere desistamus: sicut tamen constituas exsules in corpore, ut semper tecum simus cives in mente. « Filii Evæ. » Vere Filii Evæ; superbi, præsumptuosi, ambitiosi, avari, gulosi et carnales, inobedientes; et breviter, in omnibus ipsam Evam sequentes, proni sumus ad malum, difficiles vero ad bonum: et si contingat aliquem filium honorum operum generare, cum quodam cordis dolore et tristitia parturimus. Sed malum cum lætitia perpetramus, nec bonis sufficiunt mala nostra: sed sicut ipsa Eva, ita et nos alios inclinamus ad malum; et etiam sicut ipsa, ita et nos in defectibus excusamus, aut saltem, si possumus, in alios retorquemus. Plus enim placet nobis in multo sudore et labore villa acquirere, quam Dominam gloriæ degustare, et ipsam levissime, imo dulcissime possidere. Nisi enim nos, Domina, adjuvissem, fortassis jam in inferni profundissima venissemus.

5. Nec est quod nos valeat excusare, qui non te, sed Evam in omnibus imitatur, ac per hoc, « Ad te suspiramus. » Suspiramus autem de tam bonæ Matris absentia, venire ad te, Domina, cupientes: « suspiramus ad te, » videre Filium tuum affectantes. Nihil ergo amor, quo erga te sumus inebriati intrinsecus, cogit nos ad te, Domina, suspirare. Omnibus es amabilis, omnibus affabilis, omnibus delectabilis; sedes sapientiæ, fluvius clementiæ, radius Deitatis: nec est qui se abscondat a calore tuo. Quis ergo ad te, Domina, non suspirabit? Amore suspiramus, etiam et dolore. Undique nos angustia premunt. Quomodo ergo ad te non suspiremus? solatium miserorum, refugium expulso- rum, liberatio captivorum, Regina bellatorum, Domina universorum, etiam inimicorum, nec est qui tuæ voluntati valeat obviare. Sic afflicti, sic miseri ad te suspiramus: « Gementes, et flentes in hac lacrymarum valle. » Heu, Domina! non vides quod totaliter sumus amaritudi- ple? Intus sumus gementes, exterius flentes in loco lacrymoso jacentes: onerati peccatis gemimus, aggravati molestiis flemus, abun-

dantes miseriis in valle lacrymarum sumus, tuum subsidium postulant. Quid amplius dicam? nec sufficio, nec scio omnia detestabilia hujus vallis enarrare.

6. « Eia ergo, advocata nostra. » O laudabilis clementia Salvatoris, qui sic afflictis tam nobile subsidium dignatus est largiri! et ideo non est timendum quin miserearis miseris, ad illam partem inclinans sententiam quam defendis, ut nobis exhibeas gloriam quam peperisti. Non ergo restat, Domina, nisi ut illos misericordes oculos ad nos convertas. « Eia ergo, advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte. » Non dubitamus, Domina, quin, si nostras aspexeris miseras, non poterit tua miseratio suum retardare effectum. Mirabiles necnon et amabiles illi tuorum radii oculorum, quibus nos allicis ad amorem, et ad plenam ducis salutem, ne venenatos oculos basilisei timeamus. O Evæ oculi venenati! cur non offertis vos oculis Virginis, si vultis perfectam recipere medicinam? nam suorum claritas oculorum tenebras expellit, effugat catervas dæmonum, purgat vitia mentium, corda congelata accendit, et demum ad celestia trahit. O quam beati, o Domina, quos tui viderint oculi! Hos ergo oculos ad nos, Domina, converte. « Et Jesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exsilium ostende. » O venter mirabilis, qui potuit capere Salvatorem! o venter laudabilis, qui potuit recipere Redemptorem! o venter desiderabilis, e quo emanavit desiderium mentium, gratiarum fluvius, gloriæ præmium! o venter amabilis et dulcedo animæ, o elevatio mentium, inebriatio cordium, sanitas peccatorum! Fructus tuus, Domina, hic certe est fructus beatus a principio sui ortus. Hic est Jesus Dei vivi Filius. Hic est salvator noster Dominus Deus. Hunc « Jesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exsilium ostende, » ut videndo ipsum habeamus; ipsum videndo, beatitudine repleamur. « O clemens, o pia, o dulcis Maria! » O clemens indigentibus, pia exorantibus, dulcis diligentibus! o clemens poenitentibus, pia proficientibus, dulcis contemplantibus! o clemens liberando, pia largiendo, dulcis te donando! o clemens consolando, pia blandiendo, dulcis osculando! Clemens es subjectis, pia jam correctis, dulcis prædilectis. Amen.

AD CLERUM IN CONCILIO REMENSI CONGREGATUM SERMO.

735 Non est Bernardi, cui superbum et insolens videretur, episcopos universosque prælatos fratres appellare, quanto minus diabolos, uti hic fit num. 3. Cujuscunque sit, ex Bernardi centonibus lotus constat, coram Papa, ejusque jussu habitus, ex num. 1.

1. Grave est quod mihi injungitur, videlicet ut doceam doctores, instruum patres: præsertim cum scriptum sit, *Interroga patres tuos, et annuntiabunt tibi* (Deut. xxxii, 7). Sed præcipit mihi Moyses iste cujus manus graves sunt; cui obediendum est non solum a me, sed etiam ab omnibus. Et plus quam

Moyses hic. Moysi commissa fuit una plebs Israelitica; isti autem, universa Ecclesia. Et plus quam angelus hic. Cui enim Angelorum dixit aliquando Deus: *Quæcunque ligaveris super terram erunt ligata et in cælis?* (Matth. xvi, 19.) Secundum officium dico, non secundum meritum. Præter Deum non est similis ei nec in cælo, nec in terra. Hic est Petrus, qui *misit se in mare* (Joan. xxi, 7), cum alii discipuli navigarent ad Jesum. Unusquisque vestrum contentus est navicula sua, hoc est archiepiscopatu suo, abbatia sua, præpositura sua: iste autem misit se in omnes archiepiscopatus, abbatias, præposituras. Hoc mare magnum et spatiosum manibus, illic reptilia quorum non est numerus. Et vobis dico, fratres mei episcopi, multum exaltavit vos Deus: *Vos estis sal terræ*, sicut dicit Dominus in Evangelio. *Vos estis lux mundi* (Matth. v, 13, 14). *Ego dixi, Dii estis, et filii Excelsi omnes. Verumtamen sicut homines moriemini, et sicut unus de principibus cadetis* (Psal. lxxxii, 6, 7). Ubi sapiens: ubi scriba? ubi conquisitor hujus sæculi? (I Cor. i, 20.) Nonne sicut homines morientur? et nonne sicut unus de principibus cadent? Unde cadent, vel quo? De latere Domini, in profundum inferni.

2. Fratres, duo mala magna restant: mors videlicet et judicium. Dura est enim conditio mortis, et idcirco rarus est qui velit mori. Sed quæ cura mori, cum hæc sit via universæ carnis? Eia! quo sibi a spiritu tuo, et quo a facie tua fugiam? (Psal. cxxxviii, 7.) cum dicat Apostolus: *Omnes nos representari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque rationem de his quæ gessit in corpore suo, sive bonum, sive malum* (II Cor. v, 10, et Rom. xiv, 10). Fratres, aliam synodum pronuntio vobis, ubi Dominus Deus sedebit in judicio: et ibi omnes nos oportet representari, et ibi Deus juste judicabit orbem terrarum. Hic includitur justitia in marsupio: sed juste judicabit Deus in illo judicio: et ibi omnes nos oportet representari (nisi forte, quod dici nefas est, mentiatur Apostolus), sive sit Papa, sive cardinalis, sive archiepiscopus, sive episcopus; sive dives, sive pauper; sive doctus, sive indoctus: *Ut referat unusquisque rationem de his quæ gessit in corpore, sive bonum, sive malum*. Et si reddenda est ratio de his quæ quisque gessit in corpore suo; heu! quid fiet de his quæ quisque gessit in corpore Christi, quod est Ecclesia? Ecclesia Dei vobis commissæ est, et dicimini pastores, cum sitis raptores. Et paucos habemus, heu! pastores; multos autem excommunicatores. Et utinam sufficeret vobis lana et lac! sititis enim sanguinem.

3. Quatuor tamen his qui præsent in Ecclesia Dei, necessaria esse præ omnibus reor: videlicet, ut per ostium intrent; ut in humilitate se contineant; avaritiam declinent; munditiam tam corde quam corpore servare studeant. Sed quid prodest si canonicè eligantur (quod est per ostium intrare), si non canonicè vivant? Dixit Dominus ad duodecim: *Nonne ego vos duodecim elegi? et unus ex*

vobis diabolus est (Joan. vi, 71). Domine Jesu, cum esset electio illa in manu tua, si non haberes aliquid quem contradicentem et reclamantem tibi, quare elegisti diabolum episcopum? Cur, bone Jesu, non elegisti bonum, et justum, et sanctum, sicut Petrus bonus, justus et sanctus fuit? Vel si elegisti diabolum, cur te jactas elegisse? Fratres, **736** sic facit Jesus hodie, eligens sibi multos diabolos episcopos. Ubi, pro dolor! reperiemus Episcopos, qui post adeptam dignitatem in humilitate se contineant? Nempe superbia eis occasio est ut ad tantam dignitatem aspirent, ut in ovile Christi impudenter irrumpant; cum tamen per Psalmistam Dominus dicat: *Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam* (Psal. c, 7). Jesus autem in medio est, non in angulo. Unde ipse in Evangelio, *Ubi duo, inquit, vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum* (Matth. xviii, 20); et iterum, *Jesus autem transiens per medium illorum ibat* (Luc. iv, 30): et in libro Sapientiæ, *In medio, inquit, ecclesiæ aperuit os ejus* (Eccli. xv, 5): et rursus in Evangelio dicitur, *Stetit Jesus in medio discipulorum suorum* (Luc. xxiv, 36). Væ mihi, Domine Jesu, si tecum ero in domo tua, et non in medio domus tuæ. At isti non sic. Sunt quidem cum Jesu, sed non in medio domus ejus; quia amant et faciunt superbiam, parentes suos extollentes, pauperes autem negligentes et deprimentes. Male vivunt, et subjectos male vivere volunt. Et idcirco comparantur apostatæ angelo, qui dixit in corde suo: *Ponam sedem meam ad aquilonem* (Isai. iv, 13), etc. Quid est diabolus ad aquilonem sedem velle ponere, nisi superbum quempiam et impium super suos similes a charitatis calore, vel sapientiæ luce alienos principatum appetere; vel ademptum tenere? Talis erat Absalon super filios Israel, patri suo rebellis, principatum appetens (II Reg. xv). Talis erat Jeroboam, qui peccavit, et peccare fecit filios Israel in vitulis aureis (III Reg. xii). Tales fuerunt Scribæ et Pharisei, contra quos ait Dominus: *Væ vobis, Scribæ et Pharisei, qui clauditis regnum cælorum ante homines: vos enim non intratis, introeuntes non sinitis introire* (Matth. xxiii, 13).

4. Porro episcopi hujus temporis avaritiam quomodo declinent? Quod enim sine miserabili gemitu dicendum non est, Christi opprobria, sputa, flagella, clavos, lanceam, crucem et mortem, hæc omnia in fornace avaritiæ conflant, et profligant in acquisitionem turpis quæstus, et pretium universitatis suis marsupiiis includere festinant: hoc solo sane a Juda Iscariotis differentes, quod ille horum omne emolumentum denariorum numero compensavit; isti voraciori ingluvie lucrorum, infinitas exigunt pecunias. His insatiabili desiderio inhiant pro his ne amittant timent; et cum amittunt, dolent. Harum in amore quiescunt, quantum duntaxat liberum est eis arbitrium acervandi, vel augmentandi cura. Animarum nec casus reputatur, nec